

HUDA JAMA 70. obljetnica komunističkog zločina u rudniku smrti

Tomislav Vuković

Nalazimo se u Barbarinu rovu, u dijelu u kojem se nalaze posmrtni ostatci oko 800 ljudi, od kojih je deset postotaka žena i jedno dijete. Većina njih nije imala privilegiju dobiti metak u glavu, nego je, jednostavno, bačena u duboku jamu. Prizor koji ćete sada vidjeti nije ni malo lijep, ni ljudski, čini se da je dno pakla. U Hudoj jami sam prvi put bio 1989., nakon što sam ju otkrio. Opisao sam ju, zabilježio podatke i objavio knjigu o njoj, a otvorena je 2009. Dakle, trebalo je proći punih 20 godina do otvorenja, što znači da smo nailazili na velika protivljenja i otpore. Rov u kojem su ljudi živi zazidani bio je zasut u dužini od stotinu metara zemljom, željezom, drvenim trupcima i raznim drugim materijalima, s tri debela pregradna zida od betona i cigli. Mnogi su polako umirali tjeđan i više dana u najgroznijim mukama. Po meni, to je jedan od najgorih načina likvidacija u Drugom svjetskom ratu. Zločin je počinio Prvi bataljun KNOJ-a, pod zapovjedništvom Benjamina Žižmonda, a svi su počinitelji zločina bili iz Celja i okolice, u dobi od 16 do 22 godine. Nitko nikada za zločin nije odgovarao. Nažalost, unatoč višegodišnjemu nastojanju i arhivskom istraživanju, čini se, da ne postoji popis žrtava, što znači da je identifikacija danas gotovo nemoguća, bez obzira na mogućnosti DNK analize. Postoje svjedočenja o odvoženju zarobljenika iz zatvora u Laškom, zapravo tvornice vune, skidanju do gola, vezivanju žicom i gonjenju u rudnik. Kopalo se više od pola godine da bi se došlo do žrtava. Nažalost, nakon iskapanja napravili smo još jedan zločin prema žrtvama, jer ih nismo dostojno pokopali, nego smo ih ostavili u plastičnim gajbama i plahtama. Nadam se da ćemo već ove godine tu nepravdu ispraviti, zahvaljujući i potpori sadašnjega slovenskoga predsjednika Boruta Pahora, i ostatke pokopati u novoizgrađenu kosturnicu u Teznom, kod Maribora – pomalo jezovito su odjekivale riječi slovenskoga istraživača Romana Leljaka u slabo osvijetljenu rudarskom oknu, pola kilometra daleko od ulaza, u subotu 5. rujna, na spomen 70. obljetnice komunističkog zločina u Barbarinu rovu, u rudniku Huda jama, nedaleko od Laškoga, u Republici Sloveniji. Na skupu koji su organizirali Hrvatski domoljubni stožer i Hrvatsko nacionalno etičko sudište okupilo se oko 150 sudionika iz Hrvatske te manja skupina iz Slovenije. Potom je gospičko-senjski biskup Milan Bogović predmolio molitvu za pokoj svih žrtava, dosada otkopanih i onih koji još čekaju na iskapanje. Kakvo je bilo teško podnošljivo ozračje i ugođaj, najbolje govori činjenica da opise i prizore, kao i težak zadatak, nisu mogli podnijeti svi posjetitelji, pa je nekolicini, posebice ženskih osoba, morala biti ukazana pomoć pri izlasku iz okna.

O tom se nije smjelo pričati

Nakon razgledanja rova predstavnici organizatora, hrvatskih braniteljskih, zavičajnih i drugih udruga te nekih političkih stranaka položili su vijence i zapalili svijeće na ulazu u rov. Potom je u dvorani u Laškom održana javna tribina, na kojoj su govorili istraživač Leljak, biskup Bogović, političar i pisac dr. Zdravko Tomac, profesor na Filozofskom fakultetu u Ljubljani dr. Boštjan Turk te povjesničari mr.

O počinjenim zločinima ne samo u Hudoj jami, nego i u logoru Teharje, i okolnim celjskim stratištima, Roman Leljak doznao je tek g. 1989., kad je imao prigodu pročitati svjedočenje o ženi u sedmom mjesecu trudnoće kojoj partizanski krvnici nisu poštedjeli život. Podatci do kojih je istraživanjem o Barbarinu rovu došao upućivali su na oko 3000 žrtava, od kojih je 2000 Hrvata, 700 Slovenaca i 300 Austrijanaca.

● Posmrtni ostatci oko 800 žrtava nalaze se u gajbama i plahtama

● Biskup Bogović posjetio je stratišta i molio za pokoj žrtava

Oko 3000 vojnika i civila živi zazidani u Barbarinu rovu

Ivan Kozlica i dr. Josip Jurčević. U uvodnim riječima je istaknuto da je poziv za sudjelovanjem u komemoraciji žrtvama u Hudoj jami bio upućen nositeljima zakonodavne, pravosudne i izvršne vlasti, svim političkim strankama, svim klubovima zastupnika i medijima, ali se, uz rijetke iznimke, nitko nije odazvao pozivu.

Istraživač Leljak upozorio je na strahotnu šutnju o zločinu koji su partizanske vlasti organizirale i provele nad ljudima zatočenima u logoru Teharje, kod Celja, i u okolnim logorima, iz kojih su žrtve odvođene na pogubljenje na razna stratišta, pa tako i u rudnik Huda jama. Iako je svoje djetinjstvo proveo u Teharju, o tim događanjima nije ništa znao, jer se o tomu nije pričalo, kao da se nikakav zločin nije ni dogodio. O počinjenim zločinima u logoru Teharje, Hudoj jami i okolnim celjskim stratištima doznao je tek g. 1989., kad je imao prigodu pročitati svjedočenje o ženi u sedmom mjesecu trudnoće kojoj partizanski krvnici nisu poštedjeli život: »U Barbarin rov u Hudoj jami prvi put sam ušao 25. svibnja 1989., kad smo uspjeli doći tek do prve sazidane pregrade. Tada su sva daljnja istraživanja bila zaustavljena. Podatci do kojih sam kasnije došao upućivali su na oko 3000 žrtava, od kojih je 2000 Hrvata, 700 Slovenaca i 300 Austrijanaca.« Nakon što je 20-ak godina kasnije dopušteno daljnje istraživanje i otvaranje rova, pronađeni su gotovo potpuno očuvani ostatci nevinih žrtava. Naglasio je da rudnik nije grob, niti se takvim može smatrati, pa nikada

ne smije ostati grob tih žrtava. Posebno je to istaknuto i stoga što je iz okomitoga rova duboka 40 metara otkopano tek gornjih pet metara ostataka žrtava, pa je nedopustivo ostalih 35 m ljudskih ostataka ostaviti u dubinama rova. Na kraju je najavio osnivanje Udruge »Huda jama«, koja će se zalagati za dostojan pokop žrtava i moguća buduća utvrđivanja njihova identiteta.

Imali li sigurnosti u »revolucionarnoj istini«?

»Nacizam je stvorio Übermenscha (Nadžovjeka), kojemu drugi ljudi nisu jednaki. Komunistizam je stvorio svoje poimanje čovjeka. On vrijedi toliko koliko prihvaća revolucionarnu istinu. Nakon toga počelo je 'čišćenje' čovječanstva od onih koji se ne slažu s postavljenom slikom. Ako možemo stvoriti svoju sliku po kojoj ćemo čovjeka izgrađivati, imamo onda i pravo određivati gdje smo uspjeli a gdje nismo. Neuspjele možemo pobacati, jer se ne slažu s našom slikom. Nacizam, fašizam i komunistizam dali su svoje kriterije kakav treba biti čovjek. Koji ne zadovoljava, može ga se ukloniti. To nisu ljudi, nego štetočine, uši i gnjide i od njih treba čovječanstvo osloboditi i očistiti. Te riječi često nalazimo u komunističkim presudama« - riječi su gospičkog biskupa Mile Bogovića, koji je s teološkoga motrišta osvijetlio misterij ljudskoga zla, koje srozava čovjeka, sliku

Božju, na subjektivnu procjenu bilo kojega moćnika, pa i onoga pomračenog uma. »Ako se makne Boga, ne vrijede više o čovjeku i svijetu odgovori koje je davala teologija o postanku i smislu svega postojećega. Ako sve što postoji nije Božje stvorenje, odakle mu postojanje? To znači da vrijednost stvari i ljudi ovisi o čovjeku, o njegovoj volji i raspoloženju. Čovjekovo dostojanstvo bilo je zaštićeno time što je on Božje stvorenje, pače slika Božja. Čime je zaštićeno u novoj, nametnutoj, slici svijeta i čovjeka?« Na kraju je postavio nekoliko pitanja na koja bi trebao svatko dati odgovor: »Ali svijet koji ne poznaje i ne priznaje vrhovnoga Gospodara, na čemu on gradi svoj stav u odnosu na

prema takvom zlu ne može obratiti, nego bolnim pitanjem kako čovjek čovjeku to može učiniti. Naglasio je također da zločin u Hudoj jami nije bio apstraktan, jer je tim konkretnim zlom netko zapovijedao, taj netko je imao svu vlast u državi Jugoslaviji i to je zajednički problem Republike Hrvatske i Republike Slovenije. Zato je i pozvao slovensku i hrvatsku javnost: »Oni koji su ogrezli u zločinu i očuvanju vlasti i njihovih potomci, znaju kako se vlast čuva i ne pušta. Ako želimo da naša djeca jednom žive u svijetu bez titoizma, moramo dati zavjet da ćemo činiti sve za stvaranje drugačijih uvjeta života.«

Mr. Kozlica je istaknuo da Huda jama nije nekakav partizanski eksces, nego model, proizvod ideologije zla, koja je osmišljena i prvi put se provela već u vrijeme Listopadske revolucije. Toj ideologiji podlegli su i poneki ljudi s ovoga prostora, od kojih i onaj koji je nazivan najvjer-nijim sljedbenika Josifa Visarionoviča Staljina. Ta je ideologija iskoristi-

Okno je bilo zasuto u dužini od stotinu metara zemljom, željezom, drvenim trupcima i raznim drugim materijalima, s tri debela pregradna zida od betona i cigli. Zločin je počinio Prvi bataljun KNOJ-a, pod zapovjedništvom Benjamina Žižmonda, a svi su počinitelji zločina bili partizani iz Celja i okolice, u dobi od 16 do 22 godine. Nitko nikada za zločin nije odgovarao.

čovjeka odnosno ljude? On je izgubio osjećaj i za kajanje i za pokoru. Koliki su se pokajali zato što su ljude bez ikakva suda bacali u jame, katkada i žive, kao što je ovdje bilo? Ako ne postoji istina, ako je iznad svega 'revolucionarna istina', koja se može razlikovati od druge 'revolucionarne istine', ako i laž može biti sastavan dio takve istine, gdje je potrebna sigurnost čovjeka?«

Huda jama - svjetska antologija zla

Dr. Tomac je pozvao sve koji su došli u Hudu jamu da lažne antifasiste, koji se tim imenom predstavljaju, prokažu kao najobičnije zločince. Predložio je potpisivanje peticije kojom će se pozvati današnjega predsjednika Vlade Republike Hrvatske da dođe u Hudu jamu i da tamo uvidi što se stvarno događalo nakon završetka Drugoga svjetskoga rata, pa da onda narodu odgovori je li Josip Broz Tito najbolje što je dao hrvatski narod. Dr. Turk je ustvrdio da je Huda jama jedna od svjetskih antologija zla, pa se i on

la stanje Drugoga svjetskoga rata za postignuće svojih revolucionarnih ciljeva. Dr. Jurčević je iznio nekoliko poznatih podataka koje treba, nažalost, stalno ponavljati.

Huda jama je samo jedna od dosada utvrđenih oko 1700 masovnih grobišta koja su zabilježile državne komisije Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Republike Bosne i Hercegovine i Republike Srbije. Ni u jednoj od spomenutih država njihov broj nije konačan, a u drugim državama nastalim nakon propasti Jugoslavije, poput Kosova, Makedonije i Crne Gore, takav rad državnih komisija još nije ni započeo. Zato će se taj broj nesporno povećati.

170 godina nakon zločina postoje »zločinci za piscima stolom«, koji i nadalje pokušavaju opravdavati i prikrivati zločine, a oni koji prešućuju zločin, ponovo čine zločin.

U prigodnom pjesničkom dijelu nastupili su pjesnik Zoran Čaplija, pjesmom »Huda jama«, književnik Mile Pešorda pjesmom »Bijela pjesma« i Vicko Goluža pjesmom »Bleiburg«.